

Мінімальні вимоги
щодо безпеки та охорони здоров'я працівників у робочих зонах

I. Загальні положення

1. Ці Мінімальні вимоги щодо безпеки та охорони здоров'я працівників у робочих зонах (далі – Мінімальні вимоги) встановлюють вимоги щодо створення безпечних і нешкідливих умов праці шляхом належного облаштування робочих місць, робочих зон, виробничих, санітарно-побутових та інших приміщень підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності і видів діяльності (далі – підприємство), безпечного використання працівниками засобів праці, забезпечення навчання працівників і залучення їх до вирішення питань охорони праці, регулювання взаємовідносин з охорони праці між підприємствами у разі залучення до виконання робіт працівників інших підприємств.

2. Ці Мінімальні вимоги розроблено на основі Директиви Ради 89/654/ЄЕС від 30 листопада 1989 року про мінімальні вимоги стосовно безпеки та охорони здоров'я на робочому місці(перша окрема Директива у значенні частини 1 статті 16 Директиви 89/391/ЄЕС).

3. Ці Мінімальні вимоги не поширюються на:

- транспортні засоби, які застосовуються за межами підприємства або виробництва, а також робочих зон всередині транспортних засобів;
- будівельні майданчики, в тому числі, переміщувані у просторі;
- підприємства добувної промисловості;
- риболовні транспортні засоби;

поля, ліси та інші місцевості, що належать підприємствам, які провадять діяльність у сільському та/або лісовому господарствах, але перебувають за межами оброблюваних площ.

4. Ці Мінімальні вимоги не стосуються питань, пов'язаних з вимогами державних санітарних норм та правил.

5. Терміни у цих Мінімальних вимогах уживаються в таких значеннях:

робоче місце – місце постійного чи тимчасового перебування працівника в процесі трудової діяльності;

постійне робоче місце – місце, де працівник перебуває більше 50 % свого робочого часу або більше 2 годин безперервно. Якщо робота виконується на різних ділянках робочої зони, постійним робочим місцем вважається вся зона;

робочі зони – це місця у будівлях або спорудах, в яких знаходяться робочі місця працівників, включаючи будь-яке місце на території підприємства, до якого працівник має доступ при виконанні дорученої йому роботи.

Інші терміни, що вживаються у цих Мінімальних вимогах, наведені у Законі України „Про охорону праці” та Порядку проведення атестації робочих місць за умовами праці, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01 серпня 1992 року № 442 (зі змінами).

II. Загальні обов'язки роботодавця

1. Роботодавець зобов'язаний:

проводити дослідження умов праці у робочих зонах та на робочих місцях з метою оцінки стану безпеки та гігієни праці працівників і його покращення;

вживати необхідних заходів для попередження та усунення виявлених за результатами дослідження умов праці ризиків з урахуванням їх додаткового та/або спільного впливу.

2. У разі виникнення на території підприємства надзвичайних ситуацій і нещасних випадків роботодавець повинен вжити термінових заходів для евакуації працівників, надання домедичної допомоги потерпілим, локалізації і ліквідації аварії або пожежі, усунення їх наслідків, за необхідності залучити зовнішні служби невідкладної медичної допомоги, професійні аварійно-рятувальні служби, підрозділи пожежної охорони.

3. З метою забезпечення безпеки та гігієни праці працівників роботодавець забезпечує:

експлуатацію та обслуговування робочих зон таким чином, щоб працівники могли виконувати покладену на них роботу без загрози їх безпеці та здоров'ю;

виконання робіт у робочих зонах під наглядом особи, відповідальної за безпечне виконання таких робіт;

навчання та перевірку знань працівників, які виконують роботи, пов'язані із специфічними для них ризиками;

розробку та затвердження положень, інструкцій, інших актів з охорони праці підприємства, що встановлюють правила виконання робіт і поведінки працівників у робочих зонах та/або на робочих місцях;

працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту відповідно до Положення про порядок забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту, затвердженого наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 24 березня 2008 року № 53, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 21 травня 2008 року за № 446/15137;

наявність відповідних засобів для надання домедичної допомоги потерпілим у разі нещасних випадків;

здійснення регулярних інструктажів з питань охорони праці;

вільний доступ до підходів до аварійних виходів та шляхів евакуації, а також можливість користування ними в будь-який момент;

підтримання робочих зон та пристроїв, зазначених у главі 6 додатку 1 та главі 6 додатку 2 до Мінімальних вимог, у робочому стані, а у разі виявлення несправностей – вжиття невідкладних заходів щодо їх усунення;

регулярне очищення робочих зон та пристроїв, зазначених у главі 6 додатку 1 та главі 6 додатку 2 до Мінімальних вимог;

регулярний нагляд та перевірки здатності функціонування захисних засобів і пристроїв, призначених для запобігання або усунення небезпек, зокрема тих, які зазначені у додатках 1 та 2 до Мінімальних вимог.

4. Під час створення робочих зон, що будуть використовуватися вперше, роботодавець повинен забезпечити їх відповідність вимогам, що наведені у додатку 1 до Мінімальних вимог.

5. Зміни, розширення та/або переобладнання робочих зон, роботодавець повинен проводити відповідно до вимог, що наведені у додатку 1 до Мінімальних вимог.

6. Для забезпечення безпеки та захисту здоров'я працівників роботодавець повинен протягом трьох років після дати набрання чинності цими Мінімальними вимогами вжити необхідних заходів щодо приведення робочих зон, що вже використовувались на дату набрання чинності цими Мінімальними вимогами, у відповідність до вимог, що наведені у додатку 2 до Мінімальних вимог.

7. Якщо одночасно в одній робочій зоні виконуються роботи працівниками різних роботодавців (підприємств), то кожен з них зобов'язаний співпрацювати один з одним з метою застосування заходів безпеки та захисту здоров'я працівників відповідно до вимог законодавства, інформувати один одного про будь-яку ситуацію, яка може становити небезпеку, а також повинен забезпечити розмежування ділянок обслуговування (меж відповідальності).

8. Роботодавець вживає усіх необхідних заходів щодо отримання працівниками, уповноваженим представником профспілки та/або уповноваженою найманими працівниками особою з питань охорони праці, усієї необхідної інформації щодо безпеки і охорони здоров'я працівників у робочих зонах відповідно до законодавства.

9. Роботодавець зобов'язаний завчасно інформувати працівників, уповноваженого представника профспілки та/або уповноважену найманими працівниками особу з питань охорони праці, про всі заходи, що мають бути вжиті для забезпечення безпеки і охорони здоров'я працівників у робочих зонах.

10. Роботодавці зобов'язані проводити консультації з працівниками, уповноваженим представником профспілки та/або уповноваженою найманими працівниками особою з питань охорони праці, а також надавати їм можливість брати участь в обговореннях усіх питань, що пов'язані із забезпеченням їх безпеки і охорони здоров'я у робочих зонах.

11. Роботодавець повинен враховувати, у разі доцільності, пропозиції працівників, уповноваженого представника профспілки та/або уповноваженої найманими працівниками особи з питань охорони праці щодо безпеки і охорони здоров'я у робочих зонах, та сприяти участі працівників у вирішенні

питань, що стосуються безпеки і охорони здоров'я працівників у робочих зонах.

12. Уповноважені представники профспілки та/або уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці мають право вимагати від роботодавця вжиття відповідних заходів і подавати з цією метою роботодавцеві пропозиції щодо зменшення небезпек для працівників та/або усунення джерел загрози їхній безпеці та здоров'ю у робочих зонах.

13. Працівники, уповноважені представники профспілки та/або уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці мають право, відповідно до законодавства, звертатися до служби охорони праці підприємства, якщо вони вважають, що вжиті роботодавцем заходи та застосовані ним засоби недостатні для забезпечення безпеки та охорони здоров'я працівників у робочих зонах.

**Генеральний директор Директорату
норм та стандартів гідної праці**

Ю. Кузовой

Додаток 1
до Мінімальних вимог щодо
безпеки та охорони здоров'я
працівників у робочих зонах
(розділ II)

МІНІМАЛЬНІ ВИМОГИ ЩОДО БЕЗПЕКИ ТА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ПРАЦІВНИКІВ У РОБОЧИХ ЗОНАХ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ВПЕРШЕ

1. Загальні положення

1. Роботодавець повинен створити для кожного працівника здорові і безпечні умови праці, враховуючи випадки, коли цього вимагає специфіка робочих зон, або характер діяльності, обставини або наявність загрози безпеці чи здоров'ю працівників.

2. Стійкість і міцність

1. Конструкція і міцність будівель та споруд, призначених для розміщення робочих зон, повинні відповідати їх призначенню, зокрема забезпечувати справний робочий стан устаткування і захисних пристроїв у робочих зонах, сприятливі умови для усунення виявлених несправностей, які можуть негативно вплинути на безпеку і здоров'я працівників.

3. Електричне обладнання

1. Конструкція та монтаж електричного устаткування повинні відповідати вимогам протипожежної безпеки, вибухобезпеки та захисту людей від нещасних випадків внаслідок контакту з ним.

2. При проектування і виготовленні, виборі матеріалу і захисних пристроїв слід враховувати напругу, вплив зовнішніх умов і професійну кваліфікацію персоналу, який має доступ до деталей установки, а також частин установки.

4. Шляхи евакуації і аварійні виходи

1. Шляхи евакуації, аварійні виходи і підходи до них повинні бути вільними від будь-яких предметів, надавати можливість найкоротшого шляху на зовнішній простір або до безпечної зони і мати належні позначення (сигнальними кольорами, дороговказами, написами, знаками безпеки тощо) відповідно до Технічного регламенту знаків безпеки і захисту здоров'я працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 листопада 2009 року № 1262 (далі – Технічний регламент).

2. Повинна бути забезпечена можливість для працівників швидко і при повній безпеці покинути всі робочі зони.

3. Кількість, розташування і розміри шляхів евакуації і аварійних виходів визначаються відповідно до використання, облаштування і розмірів робочих зон, а також максимально можливої кількості осіб, що можуть там перебувати.

4. Двері аварійних виходів повинні відкриватись назовні і зачинятись так, щоб при необхідності будь-яка особа могла легко і швидко їх відкрити без застосування додаткових засобів.

Не допускається застосовувати як двері аварійних виходів розсувні двері і двері, що обертаються.

5. Шляхи евакуації, аварійні виходи і підходи до них повинні бути вільними від будь-яких предметів, надавати можливість найкоротшого шляху на зовнішній простір або до безпечної зони і мати належні позначення (сигнальними кольорами, дороговказами, написами, знаками безпеки тощо) відповідно до Технічного регламенту.

Знаки безпеки повинні бути стійкими до впливу погодних умов, добре видимими і, за необхідності, виготовленими із застосуванням люмінесцентних фарб, світловідбивних матеріалів, штучного освітлення з метою забезпечення їх візуалізації.

6. Двері, розташовані на шляхах евакуації, повинні бути позначені відповідно до Технічного регламенту та конструктивно забезпечені можливістю відкрити їх з середини у будь-який момент без спеціальних допоміжних засобів. Аварійні двері не повинні постійно бути відкритими, незалежно від наявності чи відсутності працівників у робочих зонах.

7. Шляхи евакуації і аварійні виходи мають забезпечуватися евакуаційним освітленням відповідно до вимог будівельних норм та правил улаштування електроустановок. Світильники евакуаційного освітлення повинні вмикатися з настанням сутінків у разі перебування в приміщеннях працівників.

5. Виявлення вогню і боротьба з пожежами

1. Робочі зони, залежно від розміру та характеру використання будівель, наявного обладнання, фізико-хімічних властивостей наявних речовин та максимальної допустимої кількості присутніх, повинні бути обладнані відповідними вогнегасними приладами та у разі необхідності пожежними датчиками і системами аварійної сигналізації, відповідно до Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30 грудня 2014 року № 1417, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 05 березня 2015 року № 252/26697, та інших нормативних актів про пожежну безпеку.

2. У робочих зонах відповідно до розмірів і використання будівлі, наявного обладнання, фізичних і хімічних властивостей наявних речовин, а також максимально можливої кількості присутніх осіб повинні бути в наявності засоби гасіння пожежі і, за необхідності, засоби виявлення вогню і аварійної сигналізації.

3. Неавтоматичне обладнання для гасіння вогню повинно перебувати в легкодоступному місці і бути зручним для використання.

Таке обладнання повинно мати позначення відповідно до положень Технічного регламенту.

Ці позначення повинні бути стійкими і нанесеними у належних місцях.

6. Вентиляція закритих виробничих приміщень

1. У закритих виробничих приміщеннях повинні бути встановлені оптимальні та допустимі мікрокліматичні умови з урахуванням граничних допустимих концентрацій шкідливих речовин, характеру робочого процесу і фізичних потреб організму працівників з розрахунку на максимально можливу їх кількість під час роботи відповідно до передбаченого технологічного процесу.

У разі застосування вентиляційних пристроїв, вони повинні підтримуватися в належному технічному стані.

Будь-які порушення у системі вентиляції повинні відображатись попереджувальними знаками.

2. Установки для кондиціонування повітря або механічні вентиляційні установки під час їх роботи не повинні створювати протягів для працівників.

Негайно видаляти забруднення, які можуть призвести до безпосередньої загрози для здоров'я працівників через повітря у приміщенні.

7. Температура в приміщеннях

1. Упродовж робочого часу в робочих приміщеннях забезпечується мікроклімат, що відповідає фізіологічним потребам організму працівників, із врахуванням енергетичних витрат на виконувану роботу згідно з ДСН 3.3.6.042-99 „Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень”, затверджених постановою Головного державного санітарного лікаря України від 01 грудня 1999 року № 42.

2. У приміщеннях для відпочинку, для чергового персоналу, їдальнях, приміщеннях санітарно-побутового призначення і для надання домедичної допомоги температура повинна відповідати призначенню цих приміщень.

3. Усі вікна, дахові ліхтарі і скляні перегородки повинні забезпечувати можливість захисту робочих зон від надмірного сонячного світла.

8. Природне і штучне освітлення приміщень

1. Робочі зони повинні, наскільки це можливо, одержувати достатньо денного освітлення і бути устатковані пристроями штучного освітлення, яке повинно бути достатнім для безпеки і захисту здоров'я працівників.

2. Прилади освітлення в приміщеннях, де розташовані робочі зони, та в проходах повинні бути розташовані таким чином, щоб спосіб освітлення не наражав працівників на ризик виникнення нещасного випадку.

3. Робочі зони, в яких працівникам у випадку відключення штучного освітлення може загрожувати небезпека, обладнуються достатнім аварійним освітленням.

4. Освітлення робочих зон повинно відповідати вимогам ДБН В.2.5-28-2006 „Природне і штучне освітлення”, затверджених наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 15 травня 2006 року № 168 (зі змінами).

9. Підлоги, стіни, стелі і дахи приміщень

1. Підлоги приміщень не повинні мати нерівностей, отворів або небезпечних ухилів, вони повинні бути міцними, нерухомими і неслизькими.

Робочі зони, де розташовані робочі місця, повинні мати належну теплоізоляцію з урахуванням типу задіяних підприємств і характеру фізичної активності працівників.

2. Поверхня підлоги, стелі і стін повинна забезпечувати можливість її очищення і поновлення відповідно до гігієнічних вимог.

3. Прозорі, або світлопроникні стіни, зокрема, скляні перегородки, у приміщеннях або в місці, де розміщені робочі місця і проходи, повинні мати добре видні позначення, виготовляться з безпечного матеріалу або бути відгородженими від робочих зон і проходів таким чином, щоб уникнути контакту працівників з стінками і при пошкодженні їх не могли викликати травмування працівників.

4. Доступ на покрівлі з матеріалів, які не мають достатньої міцності, допускається лише при наявності обладнання, яке робить можливим безпечне проведення робіт.

10. Вікна і дахові ліхтарі приміщень

1. Вікна, дахові ліхтарі, і вентиляційні пристрої повинні забезпечувати працівникам можливість безпечно їх відкривати, закривати, регулювати і встановлювати.

Вони повинні мати таку конструкцію, щоб у відкритому стані не створювати небезпеку для працівників.

2. Вікна та засклені дахові люки повинні проектуватися разом із обладнанням або бути іншим способом обладнані пристроями, які дають змогу їх очищувати без створення небезпеки для працівників, які виконують цю роботу, або працівників, які перебувають у будівлі та біля неї.

11. Двері та ворота

1. Розташування, кількість, матеріали, розміри, що використовуються при виготовленні дверей та воріт визначаються з врахуванням характеру використання приміщень або робочих зон.

2. Прозорі двері повинні мати позначення на рівні очей.

3. Двері і ворота, що обертаються, повинні бути прозорими або мати прозорі вікна.

4. Якщо прозорі або світлопропускні частини дверей чи воріт виготовлені з матеріалу, що не має належної міцності, і є небезпека травмування працівників осколками цих частин, слід захистити ці частини від контакту з людьми.

5. Розсувні двері повинні мати захист від обривання або ненавмисного відкривання.

6. Двері або ворота, що відкриваються догори, повинні мати захист від ненавмисного опускання.

7. Двері, розташовані на шляху евакуації, повинні мати належні позначення.

Повинна бути забезпечена можливість відкрити їх зсередини в будь-який час без спеціальної допомоги.

У разі наявності працівників у робочих зонах слід забезпечити можливість відкривати двері.

8. Двері для пішоходів повинні бути обладнані в безпосередній близькості від будь-яких воріт, призначених переважно для руху транспортних засобів, за винятком випадків, коли вони є безпечними для проходу через них пішоходів; такі двері повинні бути чітко позначені і постійно залишатися вільними для проходу.

9. Двері і ворота, що мають привід, повинні:

рухатись так, щоб не створювати загрози для працівників;

бути обладнані добре видимими і легко доступними аварійними вимикачами;

відкриватися вручну, якщо вони не відкриваються автоматично при відключенні енергії;

бути устатковані пристроями, що надійно фіксували б їх у відкритому положенні.

12. Шляхи пересування, небезпечні зони

1. Шляхи пересування, включаючи сходи, стаціонарні переходи зі сходами, рамки для навантажувальних робіт, повинні бути так розташовані і мати такі розміри, щоб відповідно до свого призначення прохід або проїзд по них був легким і безпечним і при цьому не створювалась загроза для працівників, що працюють поблизу.

2. Розміри транспортних шляхів, призначених для пересування осіб і/або вантажів, повинні визначатись чисельністю можливих користувачів і характером виробництва.

Якщо застосовуються транспортні засоби, пішоходам повинна бути забезпечена можливість пересуватись на безпечній відстані.

3. Слід передбачити достатній прохід між шляхами руху транспортних засобів та дверима, воротами, пішохідними доріжками, коридорами та сходовими переходами.

4. Там, де використання та обладнання приміщень обумовлюють необхідність захисту працівників, шляхи пересування повинні бути чітко визначені.

5. Якщо на робочих місцях наявні небезпечні зони, в яких внаслідок характеру роботи виникає загроза падіння працівника або предметів, такі місця повинні, наскільки це є можливим, бути обладнані пристроями, що перешкоджають доступу сторонніх працівників до цих зон.

Слід вжити необхідних заходів для захисту працівників, які мають повноваження входити до небезпечних зон.

Небезпечні зони повинні мати добре видимі позначення відповідно до Технічного регламенту знаків безпеки і захисту здоров'я працівників.

13. Особливі вимоги до ескалаторів і рухомих доріжок (тротуарів)

1. Якщо існує небезпека нещасного випадку через механічний контакт працівника з рухомими деталями засобу праці, цей засіб повинен бути оснащений додатковими захисними пристроями, які обмежували б доступ до небезпечної зони або зупиняли б рухомі деталі у разі наближення людини до небезпечної зони.

Ескалатори і рухомі доріжки повинні функціонувати безпечно.

2. Ескалатори і траволатори повинні бути устатковані необхідними захисними пристроями, а також добре видимими і легко доступними для працівників засобами аварійної зупинки.

14. Рампи для навантажувальних і розвантажувальних робіт

1. Рампи для навантажувальних і розвантажувальних робіт, а також шляхи пересування, включаючи сходи та стаціонарні переходи, повинні бути позначені відповідними знаками, мати необхідну дорожню розмітку та дороговкази, бути так розташовані і мати такі розміри, щоб прохід або проїзд по них був легким і безпечним і при цьому не створювалась загроза для працівників, що працюють поблизу.

2. Завантажувально-розвантажувальні платформи та рампи повинні відповідати розмірам вантажів, що підлягають транспортуванню.

Рампи для навантажувальних робіт повинні відповідати розмірам вантажів, що транспортуються.

3. Рампи для навантажувальних і розвантажувальних робіт повинні мати не менше одного виходу для працівників і огорожувальні конструкції, що унеможливають падіння мобільних засобів праці.

Рампи великої довжини повинні мати виходи на кожному з кінців.

Рампи, пірси, причали, на яких працюють транспортні засоби, повинні бути устатковані колесовідбійними пристроями, за винятком місць, де ці пристрої перешкоджатимуть виконанню технологічного процесу.

15. Розміри приміщень, обсяг повітря в них, простір для руху у робочій зоні

1. Робочі приміщення повинні мати достатню площу і висоту, а також достатній обсяг повітря для того, щоб працівники могли виконувати свою роботу без шкоди для їх безпеки, здоров'я і самопочуття.

2. Робочі приміщення повинні мати достатню площу і висоту, а також достатній вільний простір для того, щоб працівники мали свободу рухів під час роботи і могли виконувати її без шкоди для власної безпеки і здоров'я відповідно до ДБН В.2.2-28:2010.

Якщо через специфіку робочого місця виконання цієї умови неможливе, працівник має бути забезпечений достатнім простором для вільних рухів поблизу свого автоматизованого робочого місця.

16. Приміщення для відпочинку

1. Працівникам повинно бути надане легко доступне приміщення для відпочинку, якщо це необхідно для їх безпеки і здоров'я, особливо, якщо цього вимагають характер виконуваної роботи і надмірна (наднормативна) чисельність осіб, зайнятих у виробництві.

Це положення не стосується працівників, що працюють в управлінських приміщеннях або приміщеннях з аналогічними до них умовами праці, і мають рівноцінні умови для відпочинку під час перерв.

2. Кімнати для відпочинку повинні мати достатні розміри і містити певну кількість столів і сидінь із спинками з урахуванням кількості працівників.

3. В кімнатах для відпочинку повинні бути вжиті заходи для захисту тих, хто не палить, від впливу тютюнового диму.

4. Якщо процесу роботи властиві регулярні і часті перерви, під час яких зберігається готовність до роботи, і приміщення для відпочинку відсутнє, працівникам повинні бути надані у розпорядження інші приміщення, в яких працівники могли б перебувати з метою готовності до роботи.

В цих приміщеннях слід передбачити належні заходи для захисту тих, хто не палить, від впливу тютюнового диму.

17. Вагітні жінки і матері – годувальниці

1. Вагітним жінкам і матерям – годувальницям повинна бути надана можливість відпочинку у лежачому положенні в належних умовах.

18. Санітарні приміщення

1. Працівники забезпечуються приміщеннями для переодягання, якщо для виконання роботи згідно з вимогами гігієни необхідно використовувати спецодяг.

2. Приміщення для переодягання мають відповідати наступним вимогам

- 1) мати достатні розміри;
- 2) обігріватись, бути легкодоступними і устаткованими сидіннями і підлоговими килимками;
- 3) бути обладнані пристосуваннями, що замикаються, для зберігання одягу кожного окремого працівника під час його роботи.

3. Шафи для спецодягу повинні бути відокремлені від шаф для особистого одягу, якщо цього вимагають обставини (наприклад, наявність шкідливих речовин, вологості, бруду).

4. Для чоловіків і жінок повинні бути передбачені окремі приміщення для переодягання, або роздільне використання цих приміщень.

5. Якщо немає необхідності у спеціальних приміщеннях для переодягання, кожному працівникові повинно бути надане окреме місце для зберігання особистого одягу, яке заминається.

6. Згідно з санітарно-гігієнічними нормами працівникам повинна бути надана у користування достатня кількість душових приміщень, якщо це необхідно, виходячи з характеру роботи або вимог гігієни, а також забезпечується належна кількість туалетів.

Для чоловіків і жінок необхідно передбачити окремі душові приміщення або роздільне користування ними.

7. Душові приміщення повинні мати достатні розміри, обігріватись, мати холодну і гарячу воду, щоб кожен працівник міг без труднощів помитись відповідно до вимог гігієни.

8. Якщо немає потреби в душових приміщеннях (відповідно до пункту 6 глави 18 цього розділу), повинна бути забезпечена достатня кількість рукомийників з проточною водою (за необхідності - теплою) поблизу від робочих місць і приміщень для переодягання.

Для чоловіків і жінок повинні бути передбачені окремі рукомийники або організовано їх роздільне використання, якщо це необхідно з міркувань пристойності.

9. Якщо душові кімнати або рукомийники розміщені окремо від роздягалень, між ними має бути легке сполучення.

10. Працівникам повинні бути надані у розпорядження поблизу від робочих місць, кімнат для відпочинку, кімнат для переодягання, душових або кімнат для вмивання спеціальні приміщення з достатньою кількістю туалетів та рукомийників.

Для чоловіків і жінок повинні бути влаштовані окремі туалети, або роздільне користування ними.

19. Приміщення для надання домедичної допомоги

1. Якщо цього вимагають розміри виробничої території, характер діяльності та частота нещасних випадків, необхідно передбачити одне або декілька приміщень для надання домедичної допомоги.

2. Приміщення для надання домедичної допомоги повинні бути устатковані необхідним для цього обладнанням і матеріалами, і легко доступними для людей з носилками.

Ці приміщення повинні мати позначення відповідно до Технічного регламенту.

3. Крім того засоби, необхідні для надання домедичної допомоги, повинні бути наявними у всіх тих місцях, де цього вимагають умови праці.

Засоби, місця, де знаходяться ці засоби, повинні бути легкодоступними і позначеними належним чином.

20. Працівники з обмеженими можливостями

1. Облаштування всіх робочих місць повинно проводитись за необхідності, з урахуванням того, щоб в них могли працювати працівників з обмеженими можливостями.

Це особливо стосується дверей, переходів, сходів, душів, рукомийників, туалетів, якими користуються працівники з обмеженими можливостями, а також робочих місць, безпосередньо на яких вони працюють.

21. Робочі зони на відкритому повітрі (спеціальні положення)

1. Робочі зони, переходи та інші місця або обладнання на відкритому повітрі, які використовуються працівниками під час роботи, або до яких вони повинні мати доступ, повинні бути так устатковані, щоб вхід і в'їзд до них був безпечним.

Глави 12, 13 і 14 цього додатку є обов'язковими для головних шляхів пересування на відкритій території підприємства (шляхи сполучення між робочими зонами), для шляхів пересування, якими користуються при регулярному технічному обслуговуванні обладнання і нагляді за ним, а також рамп для навантажувальних робіт.

Глава 12 цього додатку є обов'язковою для робочих зон на відкритому повітрі.

2. Робочі зони на відкритому повітрі повинні мати штучне освітлення, якщо природного світла недостатньо.

3. Якщо працівники працюють на робочих місцях, розташованих на відкритому повітрі, робочі місця, при можливості, повинні бути устатковані так, щоб працівники:

1) були захищені від несприятливих погодних умов, та у разі необхідності, від падіння предметів на них;

2) не піддавались впливу шуму, рівень якого перевищує допустимий, а також впливу інших шкідливих факторів навколишнього середовища (наприклад, газів, випарів, пилу);

3) у випадку небезпеки могли швидко покинути своє робоче місце, або швидко отримати допомогу;

4) не могли посковзнутися або впасти.

Додаток 2
до Мінімальних вимог щодо
безпеки та охорони здоров'я
працівників у робочих зонах
(розділ II)

**МІНІМАЛЬНІ ВИМОГИ ЩОДО БЕЗПЕКИ ТА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я
ПРАЦІВНИКІВ У РОБОЧИХ ЗОНАХ, ЩО ВЖЕ
ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ НА МОМЕНТ НАБРАННЯ ЧИННОСТІ ЦИХ
МІНІМАЛЬНИХ ВИМОГ**

1. Загальні положення

1. Роботодавець повинен створити для кожного працівника здорові і безпечні умови праці, враховуючи випадки, коли цього вимагає специфіка робочих зон, або характер діяльності, обставини або наявність небезпеки.

2. Стійкість і міцність

1. Конструкція і міцність будівель та споруд, призначених для розміщення робочих зон, повинні відповідати їх призначенню, зокрема забезпечувати:

справний робочий стан устаткування і захисних пристроїв у робочих зонах, сприятливі умови для усунення виявлених несправностей, які можуть негативно вплинути на безпеку і здоров'я працівників.

3. Електричне обладнання

1. Електричне обладнання не повинно бути джерелом небезпеки пожежі або вибуху.

2. Працівники повинні бути належним чином захищені від небезпеки нещасного випадку через прямий або непрямий контакт з цим обладнанням.

3. При застосуванні електрообладнання і захисних пристосувань слід враховувати напругу, вплив зовнішніх факторів, а також фахову кваліфікацію осіб, що мають доступ до деталей обладнання.

4. Конструкція та монтаж електричного устаткування повинні відповідати вимогам протипожежної безпеки, вибухобезпеки та захисту людей від нещасних випадків внаслідок контакту з ним.

5. При проектування і виготовленні, виборі матеріалу і захисних пристроїв слід враховувати напругу, вплив зовнішніх умов і професійну кваліфікацію персоналу, який має доступ до деталей установки, а також частин установки.

4.Шляхи евакуації і аварійні виходи

1. Шляхи евакуації, аварійні виходи і підходи до них повинні бути вільними від будь-яких предметів, надавати можливість найкоротшого шляху на зовнішній простір або до безпечної зони і мати належні позначення (сигнальними кольорами, дороговказами, написами, знаками безпеки тощо) відповідно до Технічного регламенту знаків безпеки і захисту здоров'я працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 листопада 2009 року №1262 (далі – Технічний регламент).

2. Всім працівникам повинна бути забезпечена можливість у випадку небезпеки швидко і при максимальній безпеці залишити свої робочі місця.

3. Кількість, розташування і розміри шляхів евакуації і аварійних виходів визначаються відповідно до використання, облаштування і розмірів робочих зон, а також максимально можливої кількості осіб, що можуть там перебувати відповідно до ДБН В.2.2-28:2010 „Будинки і споруди. Будинки

адміністративного та побутового призначення”, затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 30 грудня 2010 року № 570 (далі - ДБН В.2.2-28:2010).

4. Двері аварійних виходів повинні відкриватись назовні і зачинятись так, щоб при необхідності будь-яка особа могла легко і швидко їх відкрити без застосування додаткових засобів.

Не допускається застосовувати, як двері аварійних виходів, розсувні двері і двері, що обертаються.

5. Шляхи евакуації, аварійні виходи і підходи до них повинні бути вільними від будь-яких предметів, надавати можливість найкоротшого шляху на зовнішній простір або до безпечної зони і мати належні позначення (сигнальними кольорами, дороговказами, написами, знаками безпеки тощо) відповідно до Технічного регламенту.

Знаки безпеки повинні бути стійкими до впливу погодних умов, добре видимими і, за необхідності, виготовленими із застосуванням люмінесцентних фарб, світловідбивних матеріалів, штучного освітлення з метою забезпечення їх візуалізації.

6. Аварійні виходи не можна замикати на ключ.

Шляхи евакуації і аварійні виходи, а також проходи і двері, що ведуть до них не повинні бути зайняті сторонніми предметами, так щоб була можливість без перешкод скористуватись ними у будь-який момент.

7. Шляхи евакуації і аварійні виходи мають забезпечуватись евакуаційним освітленням відповідно до вимог будівельних норм та правил

улаштування електроустановок. Світильники евакуаційного освітлення повинні вмикатися з настанням сутінків у разі перебування в приміщеннях працівників.

5. Виявлення вогню і боротьба з пожежами

1. У робочих зонах відповідно до розмірів і призначення приміщень, наявного обладнання, фізичних і хімічних властивостей наявних матеріалів, максимально можливої чисельності працівників повинні бути передбачені засоби для гасіння пожеж і, за необхідності, засоби для виявлення вогню і сигналізації про тривогу.

Рівень пожежної безпеки робочих зон, приміщень та інженерного устаткування повинен відповідати вимогам Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30 грудня 2014 року № 1417, зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 05 березня 2015 року № 252/26697, та інших нормативно-правових актів з питань пожежної безпеки.

2. Неавтоматичне обладнання для пожежогасіння повинно бути легко доступним і простим у використанні.

Вони повинні мати позначення чи знаки відповідно до Технічного регламенту. Ці позначення повинні бути стійкими і наноситись на відповідних місцях.

3. Неавтоматичне обладнання для гасіння вогню повинно перебувати в легкодоступному місці і бути зручним для використання.

Таке обладнання повинно мати позначення відповідно до положень Технічного регламенту.

Ці позначення повинні бути стійкими і нанесеними у належних місцях.

6. Вентиляція закритих робочих приміщень

1. У закритих робочих приміщеннях повинні бути встановлені оптимальні та допустимі мікрокліматичні умови з урахуванням граничних допустимих концентрацій шкідливих речовин, характеру робочого процесу і фізичних потреб організму працівників з розрахунку на максимально можливу їх кількість під час роботи відповідно до передбаченого технологічного процесу.

У разі застосування вентиляційних пристроїв, вони повинні підтримуватися в нормальному технічному стані.

Будь-які порушення у системі вентиляції повинні відобразитись попереджувальними знаками.

7. Температура в приміщеннях

1. Упродовж робочого часу в робочих приміщеннях забезпечується мікроклімат, що відповідає фізіологічним потребам організму працівників, із врахуванням енергетичних витрат на виконувану роботу згідно з ДСН 3.3.6.042-99 „Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень”, затверджених постановою Головного державного санітарного лікаря України від 01 грудня 1999 року № 42.

2. У приміщеннях для відпочинку, для чергового персоналу, їдальнях, приміщеннях санітарно-побутового призначення і для надання домедичної допомоги температура повинна відповідати призначенню цих приміщень.

8. Природне і штучне освітлення приміщень

1. Робочі зони повинні одержувати максимум денного світла, наскільки це можливо, і бути устатковані обладнанням для штучного освітлення відповідно до вимог безпеки і захисту здоров'я працівників.

2. Робочі зони, в яких працівникам у випадку відключення штучного освітлення може загрозувати небезпека, повинні бути обладнані достатнім аварійним освітленням.

9. Двері і ворота

1. Прозорі двері повинні мати позначення на висоті очей.

2. Двері і ворота, що обертаються, повинні бути прозорими або мати прозорі вікна.

10. Небезпечні зони

1. Якщо характер виконуваної роботи передбачає наявність у робочих зонах небезпечних зон, у яких існує ризик падіння працівників, або падіння на них предметів, ці місця, за можливості, повинні бути устатковані пристроями, що запобігатимуть потраплянню до цих зон працівників, які не мають на це повноважень.

Для захисту працівників, що за характером своєї роботи повинні входити в небезпечні зони, повинні бути вжиті відповідні заходи захисту.

Небезпечні зони повинні бути позначені добре видимими позначеннями відповідно до Технічного регламенту.

11. Приміщення і зони для відпочинку

1. Якщо цього вимагають міркування безпеки або охорони здоров'я працівників, зокрема з огляду на характер діяльності або наявність понаднормової кількості працівників, їм необхідно забезпечити легкодоступне приміщення для відпочинку або відповідну зону для відпочинку.

Це положення не застосовується, якщо працівники працюють в управлінських приміщеннях або робочих приміщеннях з аналогічними умовами праці, що забезпечують рівноцінний відпочинок під час перерв.

2. Кімнати і зони для відпочинку повинні бути устатковані столами і сидячими місцями з спинками.

3. В кімнатах і зонах для відпочинку повинні бути вжиті належні заходи для захисту тих, хто не палить, від тютюнового диму.

4. Розміри і облаштування невиробничих приміщень повинні відповідати призначенню цих приміщень.

12. Вагітні жінки і матері-годувальниці

1. Вагітним жінкам і матерям-годувальницям повинна бути надана можливість відпочинку у лежачому положенні в належних умовах.

13. Санітарні приміщення

1. Працівникам повинні бути надані у розпорядження належні приміщення для переодягнення, якщо відповідно до характеру роботи їм необхідний спецодяг, і якщо згідно з гігієнічними вимогами і з міркувань пристойності вони не можуть переодягатись у іншому приміщенні.

2. Приміщення для переодягання мають відповідати наступним вимогам:

1) мати достатні розміри;

2) обігріватись, бути легкодоступними і устаткованими сидіннями і підголовними килимками;

3) бути устатковані пристосуваннями, що замикаються, в яких кожен працівник міг би зберігати свій одяг під час роботи.

3. Шафи для спецодягу і шафи для особистого одягу повинні бути роздільними, якщо цього вимагають обставини (наявність небезпечних речовин, вологи, бруду).

4. Для чоловіків і жінок повинні бути передбачені окремі приміщення для переодягання, або роздільне користування цими приміщеннями.

5. Робочі місця повинні бути обладнані таким чином, щоб працівники, якщо це вимагається характером їхньої роботи, мали у своєму розпорядженні душові, розташовані поруч.

Робочі місця повинні бути обладнані таким чином, щоб працівники мали поблизу спеціальні приміщення із достатньою кількістю туалетів та рукомийників.

6. Душі та рукомийники повинні мати проточну (за необхідності теплу) воду.

7. Для чоловіків і жінок повинні бути передбачені роздільні душові або роздільне користування ними.

Для чоловіків і жінок повинні бути передбачені роздільні туалети або роздільне користування ними.

14. Засоби для надання домедичної допомоги

1. Робочі зони повинні бути обладнані засобами для надання домедичної допомоги.

Ці засоби повинні мати позначення відповідно до Технічного регламенту та бути легкодоступними.

15. Працівники з обмеженими можливостями

1. Робочі місця повинні бути організовані таким чином, щоб у разі необхідності вони відповідали потребам працівників з обмеженими можливостями.

Це положення стосується, зокрема, дверей, проходів, сходів, душових, рукомийників, туалетів, якими користуються працівники з обмеженими можливостями, або робочих площадок, на яких вони безпосередньо працюють.

16. Рух пішоходів і транспортних засобів

1. Робочі місця, розташовані на відкритому повітрі, а також у середині приміщення, повинні бути організовані таким чином, щоб пішоходи та транспортні засоби могли рухатися, не наражаючись на небезпеку.

17. Робочі місця на відкритому повітрі (спеціальні положення)

1. Коли працівники працюють на автоматизованих робочих місцях, розташованих на відкритому повітрі, такі робочі місця повинні, наскільки це можливо, бути облаштовані таким чином, щоб працівники:

1) були захищені від несприятливих погодних умов та у разі необхідності від падіння предметів;

2) не піддавалися шкідливому впливу рівня шумів чи шкідливим зовнішнім впливам, таким як гази, випари чи пил;

3) у разі небезпеки могли швидко залишити свої автоматизовані робочі місця або негайно отримати допомогу;

4) не могли посковзнутися або впасти.